

Plesničar-Gec Ljudmila, *Severno emonsko grobišce — The Northern Necropolis of Emona*, Ljubljana, 1972, 272 p., CCXXV pl.

Între publicațiile editate de Muzeul național din Ljubljana — cataloage și monografii — actuala lucrare este dedicată necropolei nordice de la Emona. Sprijinindu-se pe o documentație vastă (bibliografie, planuri, planșe, figuri) autoarea prezintă importanțele săpături arheologice efectuate între anii 1961—1968 la necropola romană de la Emona ce se întinde *extra muros* de-a lungul drumului spre Atrans, Claudia Celeia și Poetovio. Materialul tratat în acest catalog reprezintă numai o parte a necropolei, săpăturile executate înainte de 1961 urmînd să fie publicate într-o lucrare separată, de către Sonja Petru. Cimitirul, din cauza extensiunii sale remarcabile, a fost împărțit în 4 zone în raport cu poziția actualelor sectoare ale orașului modern. Descriind săpăturile executate în zonele menționate mai sus, autoarea prezintă stratigrafia secțiunilor, amplasarea lor în raport cu rețeaua actuală a străzilor. În cimitirul Emoniei sînt reprezentate ambele rituri de înmormîntare, alît incinerarea, 877 de morminte (89,7%), cît și înhumarea, 101 morminte (10,3%).

Mormintele de incinerare se prezintă cu următoarele variante: morminte simple 376 (38,5%); morminte în cutie sau executate din tegule 330 (33,7%); morminte în amforă 103 (10,5%); morminte cu zid 46 (4,7%); cineraria

12 (1,2%); morminte de incinerare nedelimitate 10 (1,1%).

Urmează o descriere amănunțită a acestor variante de morminte de incinerare, stabilindu-se analogii pentru fiecare dintre acestea, întîi pe teritoriul Iugoslaviei și apoi în Italia, România și alte provincii romane în care acestea se întîlnesc.

Mormintele de înhumare, reduse ca număr (101), prezintă scheletele în gropi de formă ovală, prevăzute cu o bordură de pietre, unele din ele cu cofraj și altele, extrem de rare, în sarcofage, orientate est-vest și nord-sud.

Materialul numismatic și forma mormintelor sînt elementele pe baza cărora s-a datat necropola, intens folosită în secolele I și II și doar parțial utilizată în secolele III—IV e.n. Trăind numai formele de morminte din cadrul acestei mari necropole, lucrarea reprezintă un *instrumentum laboris* pentru cercetarea acestui domeniu, în toate provinciile Imperiului roman. Catalogul prezintă toate obiectele descoperite în cele aproape 1 000 de morminte, fiind urmat de materialul ilustrativ, cu totul remarcabil, în care fiecare mormînt este prezentat cu întregul său inventar, pe planșe.

Ion Berciu — Ioan Șerban

Cumania, I, Kecskemét, 1972.

Seriei revistelor de arheologie maghiare i s-a adăugat, de curînd, o nouă publicație: Cumania, tipărită de Muzeul comitatului Bács-Kiskun (regiune cuprinsă între Dunăre și Tisa). Apariția unei atari reviste a fost justificată de împrejurarea că o parte a comitatului Bács-Kiskun corespunde teritoriului Cumaniei mici, ținut populat intens în secolul al XIII-lea de cumani, populație înrudită cu maghiarii.

În prefața revistei, Attila Horváth atrage luarea aminte că pînă în prezent comitatul Bács-Kiskun a fost lipsit de o publicație de anvergură în care să se reflecte complexitatea fenomenelor arheologice, proprii regiunii respective. Editorii Cumaniei, însă, își propun să înlăture acest neajuns, iar noi nu ne îndoiim de reușita întreprinderii. Dealtfel, în întîm-

pinarea convingerii noastre vin conținutul și calitatea ireproșabilă a articolelor din primul volum al revistei Cumania, semnate de nume prestigioase dintre care vom remarca pe acelea ale lui Edit B. Thomas, A. Mócsy, M. Párducz, P. Lipták (autorul unui studiu antropologic asupra unui schelet din secolul al V-lea) și Elvira H. Tóth. András Pálóczi-Horváth prezintă în articolul *Felsőszentkirályi kun Sírlelet* (Inventarul funerar de la Felsőszentkirályi), p. 177—204, o suită întreagă de aplici de centură, dintre care unele sînt în formă de ancoră dublă, descoperite într-un mormînt din comitatul Bács-Kiskun. Mormîntul în care au apărut aceste obiecte este atribuit de A. Pálóczi-Horváth cumanilor și, prin aceasta, arheologul maghiar deschide seria articolelor cu antichități cumane din comitatul

Bács-Kiskun care vor fi publicate în revista Cumania.

Condițiile tehnice în care a apărut revista (hîrtia, tiparul, ilustrațiile) sînt excelente.

Îi urăm revistei Cumania să cîștige în

scurtă vreme, un loc de frunte printre publicațiile de specialitate din Republica Populară Ungară.

Petre Diaconu

BOVINI GIUSEPPE, *Note sull'area cimiteriale paleocristiana di S. Eustorgio a Milano*, Rivista di Studi Liguri, XXXVII (Gennaio-Settembre 1971), 1—3 (Omaggio a Fernand Benoit-V), Istituto Internazionale di studi Liguri, Bordighera, 1973, p. 69—76.

Autorul expune rezultatele ultimelor cercetări arheologice din basilica S. Eustorgio din Milano. Aici au apărut morminte și inscripții paleocreștine.

Una dintre inscripții (p. 72) ne atrage luarea aminte prin aceea că sub ultimul ei rînd este marcată *chrtsma* mărginită de o parte și de alta, de literele ω și α (Intli ω și

apoi α). Această situație ne face să ne amintim de faimosul vas de la Capidava (vezi A. Rădulescu, Pontica, 3, 1970, p. 255—274 și Dacia, N.S., 14, 1970, p. 211—323) pe umerii căreia olarul a scrijelat alfabetul grecesc începînd cu ω și terminînd cu α.

Petre Diaconu

LOZOVAN, E, *Varègues, Roméens et le lion du Pirée*, Revue Romane, 8, 1973, 1, p. 151—156.

Autorul ocupîndu-se de celebra inscripție runică gravată pe umerii leului din Pireu — astăzi la Veneția —, inscripție în care apare mențiunea de *Rumania*, atrage atenția că în sursele scandinave prin *Romania* se înțelege nu actualul teritoriu românesc, ci Imperiul bizantin sau centrele genoveze și venețiene din Crimeea și Cuban.

În inscripția de la Pireu apare și mențiunea Armeniu, identificată, de obicei, cu Armenia. Ne întrebăm dacă nu se poate face cumva vreo legătură între această Armenie și 'Αρμενίαι din cronica Annei Comnena — identificați de unii istorici cu aromâni.

Petre Diaconu

Arheologičeskie issledovania v Moldavii (1972), Editura Știința, Chișinău, 1974, 232 p., sub redacția lui V. L. Lăpușnean, V. I. Markevici și I. A. Rafalovici.

Acest tom cuprinde o serie de rapoarte preliminare privind săpăturile arheologice efectuate în 1972 în R.S.S. Moldovenească. Sînt prezentate, astfel, resturile paleolitice (Musterian) din grota Vîhvatinsko și cele de pe cursul râului Rakoveț, urmele culturii neolitice de tip gumelnițean din satul Cocora și cele ale culturii Cucuteni-Tripolie de la Orheiul Vechi. I. T. Niculiță publică un raport cuprinzînd cele mai însemnate date ale epocii fierului din zona Hansca. I. A. Rafalovici și V. L. Lăpușnean semnează un raport în care sînt însemnate rezultatele tuturor cercetărilor arheologice întreprinse în valea râului Răut. În rîndul acestor descoperiri un loc aparte îl ocupă seria mormintelor atribuite nomazilor tirzii, datate în secolele XII—XIV și atribuite

turco-pecenegilor (?). Într-un alt raport redactat de I. A. Rafalovici și N. V. Golțeva sînt prezentate monumentele arheologice slavotimpurii de la Hansca I. Realitățile arheologice din secolele X—XIV de la Hansca sînt publicate de I. Hincu. Documentele arheologice dintr-o interesantă așezare de tip Dridu aflată la Etulia (raionul Vulcănești) sînt publicate de G. F. Cebotarenko. Într-un articol bine încheiat P. P. Birnea se ocupă de locuințele meșteșugarilor din vechiul Orhei. În sfîrșit, A. A. Nudelman prezintă o listă completă a monedelor descoperite în 1971—1972 în R.S.S. Moldovenească.

Petre Diaconu